

Espècies perdudes, la fi d'un il·lustrat

Vicent Josep Escartí (Algemesí, 1964) ha estat el guanyador del premi Andròmina de narrativa amb 'Espècies perdudes', una novel·la ambientada en el segle XVIII, quan Xàtiva es deia San Felipe.

Especialitzat en l'època moderna, Vicent Josep Escartí imparteix classes a la Facultat de Filologia de la Universitat de València. Va optar per la narració històrica i historicista des dels primers escrits. De fet, el personatge i protagonista d'*Espècies perdudes* té ja més de dos anys de vida. Va nàixer, sense saber on. Va viure a *La perspectiva del rei*, i ara, a *Espècies perdudes*, és quan adquireix la seua veritable dimensió humana.

—*Espècies perdudes*, un títol que evoca més el debat darwinista que la Xàtiva de fa dos segles.

—Bé, la meua obra és en primer lloc un homenatge al canonge Pahoner que va compilar una sèrie de manuscrits sobre detalls de relacions amb fets i notícies del passat. Va publicar un volum d'aquests retalls que eren com una mena de records i memòries de la ciutat i del Regne de València. Sobre aquesta idea, molt suggerent, el meu personatge també recorda un passat que ja ha quedat en la via morta.

—*Es tracta, doncs, d'una novel·la històrica.*

—És una novel·la històrica amb totes les mentides que tu vulgues. És a dir, sobre un marc històric verídric, el meu personatge recrea una ficció. Es tracta de la història d'un exiliat de l'illa de Xipre. Una persona de confiança del rei que amb el canvi dinàstic ha de fugir i arriba a Xàtiva, on s'instal·la en la residència d'un noble austriacista. A partir d'ací, *Espècies perdudes* són els records d'aquest personatge, Arcàngel de Sant Esteve. Recorda la seua infantesa, també quan era personatge de la Cort. Recorda moments de les guerres...

—*La presència de Xàtiva amb el nom de San Felipe manté alguna relació simbòlica amb un exiliat que ocupa una residència austriacista?*

—No, el fet d'haver escollit Xàtiva és per deferència personal cap a aquella comarca. I també cap a la ciutat, que trobe que és una de les més atractives, tant per la seua estètica com per la seua arquitectura, per a ambientar una novel·la d'aquest gènere. Però Xàtiva és també l'emblema dels qui hagueren d'exiliar-se i de la posterior repoblació; i, d'alguna manera, ofereix també la imatge d'una ciutat nova.

—*Parle'm una mica del personatge.*

—L'exiliat és una persona il·lustrada, tenint en compte la il·lustració que podia arribar en aquell moment a Xipre, que és segurament la mateixa

RAFA GL

il·lustració que podia arribar a un lloc com València. Ell viu a Xàtiva com podria haver viscut en algun altre lloc, perquè és algú que està immers en el seu propi passat.

—*Es tracta aleshores d'una novel·la retrospectiva? Està escrita en primera persona?*

—Sí, és retrospectiva. Són unes memòries escrites en forma de dietari, i en aquest sentit, sí que es tracta, evidentment, d'una narració en primera persona. El protagonista viu ancorat en el passat a través de records involuntaris o anècdotes del seu present que el transporten automàticament a experiències viscudes.

—*Si està escrita en primera persona alguna cosa deu tenir d'autobiogràfic...*

—Bé, el 90% dels records que té el personatge són meus. Per tant, hi ha fragments que sí que són autobiogràfics, però transformats en element literari, que és d'altra banda, el que fan la majoria d'escriptors.

Però igualment hi ha molts passatges que estan tocats de realisme màgic. Fenòmens incomprensibles, com per exemple que estiga plovent durant anys. I aquest aspecte més fantasiós recupera la superstició del poble, els efectes al·lucinants dels miracles i dels fets inexplicables. En part també es tracta d'una influència del barroc, perquè la societat barroca és una societat eminentment màgica.

Vicent Josep Escartí. 'Espècies perdudes' és un homenatge al canonge Pahoner.

Eliseu T. Climent